

شار تاراپقا اتى اىگىلەر 8

انار بۇلت / شىنجاڭ گازەتە - نىڭ ئىشلىشى جىياڭ

4 - ايدىنك 28 - كۈنى تۇرپان قالاسىنداعى شىنجاڭ اۋىل شارۋاشە - لمىي علمىي اكا دەمىياسى قۇمىل قاۋدە - نىن زەرەتتەۋ ورتالىقنىڭ بازاسىندا ناسىيى، خۇاڭمىڭسۇي، خۇاڭجىي 9818 سىياقتى ون نەشە ئۇرلى قاۋىن سورتى ۋدان الدى، بۇل قاۋىندار ۋ مىڭجۇ اكا دەمىيكنىڭ كوپ جىلداردان بەرى تاڭداپ جەتلىدىرگەن اسلىي.

انزعا تاياۋ ماڭداعى قوسى قا - باتتى قۇرىلىستا دىڭغى عاسردىڭ 50 - جىلدارىنان قازىرگە دەيىن شىنجاڭدا وسكەن قاۋىن - قارىز - دىڭ 10 مىڭنان استام ئنۇر تورىكىنى ساقىتالغان. ۋ مىڭجۇ عۇمىر بويى كۇش - قۇاتىن شىنجاڭنىڭ قاۋىن - قارىزىن جەتلىدىرۋ سىنە ارناپ، 62 جىلدا 30دان استام سورتىن جەتلى - دىردى، كاسپىتەستەرى وسى تۇقىم سورتىنان پايدا لانىپ "ۇرپاقتان - ۇرپاقتا جالعاپ" جەتلىدىرىپ، شىنجاڭنىڭ قاۋىن - قارىزىن دامىتا عۇستى.

اسقاق سەزىم الاۋلاغان جىلدار

بىيىل 91 جاستاعى ۋ مىڭجۇ قازىر قارىتىققا مويىنسال بولسا دا، قاۋىن - قارىز بەگۈگە قاتىستى دۇدە - يىلەر ۴الى ەسەندە، كەيدە ول اياق استىنان سىرتقا شىعامن، قاۋىن - قارىزىن توزاڭدانانتىن بولدى دەپ كۇمىرلەيدى. قاۋىن - قارىزىن ونىڭ مېنىدا مى سولۇ اۋرۇمەن قاجىرلى كۇرەس جاساۋدا.

"ۋ مىڭجۇ شىنجاڭ قاۋىن - قارىزىن جەتلىدىرۋ ۴سىن اشتى. ول جەتلىدىرگەن قاۋىن سورتى 'خۇاڭجۇ'، قارىزىن سورتى '8424 (زاۋجيا)' سىياقتى ۴بىر توپ سورتى تۇقىم اۋىل شارۋاشلىقنىڭ ونىمىدە - لسىگن ارتتىرۋعا، شارۋالاردىڭ كىرىسىن ارتتىرۋعا ايرىققاشا ۇلەس قوستى"، دەدى 4 - ايدىڭ 28 - كۈنى داشۇە بىتىرگەن سوڭ ۋ مىڭجۇعا ىلەسىپ تۇقىم سورتىن جەتلىدىرۋدى ۇيرەنگەن شىنجاڭ اۋىل شارۋاشلىقى علمىي اكا دەمىياسى قۇمىل قاۋىنىن زەرەتتەۋ ورتالىقنىڭ مەڭگەرۋشىسى ي خۇڭجىڭ.

1930 - جىلى ۋ مىڭجۇ خۇبەيدىڭ ۋانچىندا دۇنيەگە كەلگەن، مەملەكەتە - نىڭ قىين - قىستائۇ كەزىندە ەسەيىپ - ەرجەتكەن ول قارشاداي كەزىنەن - اق وتانعا قىزمەت ەتۋ مۇراتىن ورناتقان. 1950 - جىلى ۋ مىڭجۇ مەن ۴بىر توپ جاڭا جۇڭگومەن تىنىستاس، تاعىدرلاى زىيالى جاستار باتسى وڭتۇستىك اۋىل شارۋاشلىقى شۇەيۋاننىدا وقىدى، ولاردىڭ ارا -

ۋ مىڭجۇ مەن كۇبەيۋى ياك جىيوۋدىڭ جاسى كەزىندە بىرگە تۇسكەن سۇرەتى.

تۇلعالار ارچىۋى

ۋ مىڭجۇ، 1930 - جىلى 1 - ايدا تۇلغان، 1953 - جىلى باتسى وڭتۇستىك اۋىل شار - ۋاشلىقى شۇەيۋاننىدا وقىعان (قازىرگى باتسى وڭتۇستىك داشۇەسى). 1954 - جىلى ورتالىق اۋىل - قىستاق قىزمەتى مېنىستىر - لىكىندە قىزمەت سىتەنگەن، 1955 - جىلى ۇز تالايى بويىنشا شىنجاڭغا كەلىپ، ۴بىر شان اۋداندىق اۋىل شارۋاشلىقى تەخنىكا پۇنكىتىنىڭ ورنىناسار باستى، تۇرپان اكە - شىلىك مەكەمەسىنىڭ ورنىناسار ۋالىسى سىياقتى مىندەتتەردى وتەگەن. 1999 - جىلى جۇڭگو نىجەنەريا اكا دەمىياسىنىڭ اكا دەمىيگى بولپ سايلانغان. كەزىندە مەملەكەتنىڭ 1 - مامىر ەڭبەك مەدالىن، مەملەكەتنىڭ ايتۇلى كاسپىتە تەخنىكا دارىندى مەدالىن، مەملەكەتنىڭ وزان قىزمەتكەر، مەملەكەتنىڭ ۇزدىك علمى - تەخنىكا قىزمەتكەرى، مەملەكەتنىڭ ۇلتتار نىتسىماعى، الەمبازاسارلىقنىڭ ۇلكلى جەكە سىياقتى داڭغىتتى اناقتاردى ەنشىلەنگەن.

"ادام مەرىندەگى ەڭ يىگى ۴س ۇزىڭ جاراتقان بارلىق نارسە ارقىلى خالىق ۇشىن قىزمەت سىتەۋ".

قاۋىن - قارىزىن انزىندا قىزمەت سىتەپ جۇرگەن ۋ مىڭجۇ.

قاۋىن - قارىزىن شىنجاڭ اۋىل شارۋاشلىقى علمىي اكا دەمىياسى قامداعان

مەن دەپ جازدى. ول اۋىل - قىستاققا قا بارىپ شىنغۇدى ارماندا سا دىلا - عانى سىكە اسپادى، 1954 - جىلى ول ورتالىق اۋىل - قىستاق قىزمەت مېنىستىرلىكىگە بارىپ قىزمەت سىتەدى.

1955 - جىلى شىنجاڭ ۇيعۇر اۆتونومىيالى رايونى قۇرىلىپ، ئنۇر - لى كادر، دارىندىلاردى شۇغىل قاجەت ەتتى. ۋ مىڭجۇ باستىمەن نىز دەپ جابىسىپ ۇجۇرىپ، اقىرى شىنجاڭغا كەلدى، سول جىلى ول 25 جاستا بولاتىن. ۇرەمچىگە جەتكەن سوڭ ول قايتا - قايتا تالاپ ەتەپ، شارىت - جاعدايى جاپا - لى ۇپشان اۋدانىنا بارىپ قىزمەتكە كىرىستى.

اۋەلگى ماقساتىن وزگەرتىپەدى، مۇرات - سەنىمەن اىنبايدى

تۇرپاندا ۋ مىڭجۇمەن ارالاس - قان قارىتار ەسكە الپى بىلاي دەدى: "جاپا - ماشاقاقتا ۇتوزىمىدى بولاتىن، اۋىلداستار ونى جاقسى كورەتىن، الايدا كوپىشلىك استانا دا - عى وركاننان كەلگەن وسى قىزى قۇشىنىڭ قانىشلىقتى تۇراتىنىن بىلمەيتىن".

تۇرپاننىڭ "وتى القاپ" دەگەن اتى بار، جاز كۇندەرى اۋا تەمپەراتۇراسىنىڭ 40 سەلتسى گرادۇستان اسۇى قالىپتى جاعداي. نەگىزگى ساتىدا جاقسى تەخنىك بولۇ ۇشىن، بارلىق ەگىس جۇمە - سن ۇبلىۋ كەرەك، ۋ مىڭجۇ راسىد -

ۋ مىڭجۇ:

بالداي ۇتاتتى قاۋىن - قارىزىدى خالىققا سىيلادى

دا ۇزىن جوعارى تەمپەراتۇرادا ەگىس جۇمىسىن سىتەيى الاتىن "ەگىشكە" اينالدىردى.

ول نان، قوي ەتىن جەۋگە ادەتتەندى، ونىڭ سىرتىندا ۇيعۇر ۇنىلىن جاتتىق سويلەيتىن بولدى.

دىغار اۋىلىندا ۇبىر ۇتۇرلى سا - پالى قاۋىن بار ەكەنىن ەستىپ، ۋ مىڭجۇ ۇبىر قىزمەتتەسىمەن بىرگە قۇبا ۇتۇزدى كەسىپ ۇتەپ نىزدەي - دى. ۇتۇن بولغان كەزدە قاسقىرغا جولىعىپ قالۋدان قورقپ، جالعا سە - تى جۇرۇگە باتىنا ەلماي، قۇمداننىشە - مان تۇسەنشى سۇراپ الپى، يەن قالغان ۇڭگىرگە تۇنەيدى.

تۇقىمدىق زات قاينارى اۋىل شارۋاشلىقى داقىلدارىنىڭ جاڭا سورتىن تاڭداپ جەتلىدىرۋدىڭ ما - ڭىزىدى زاتتىق نەگىزى. قوردى انىق ۇبلىۋ ۇشىن، 1958 - جىلدىن باستاپ ۋ مىڭجۇ نان مەن سۇنى الپى، قۇمىدى بوران، شىلىڭگىر سىتتىققا قاراماي، تۇتاس اياماقتاعى 300دەن استام ۇندىرسى ارتەتىن ارالاپ، تۇرپان قاۋىن - قارىزىنا ارچىۋ تۇرغىزدى.

1962 - جىلدىڭ سوڭىندا ۋ مىڭجۇ قىزمەتتەستەرىمەن بىرگە تۇرپاننىڭ جەرگىلىكتى ورنىنداعى بارلىق قاۋىن سورتىن تۇگەلدەي جىناپ، وسالردىڭ ارانىن جۇبەلى تۇردە حۇڭشىنىسۇي، شىياڭلېجۇاڭ، شىياۋچىڭپى سىياقتى سورتتاردى تاڭداپ جەتلىدىردى، مۇنىڭ نىشە - دە حۇڭشىنىسۇيدىڭ ساپاسى وتە جاقسى بولپ، شىياڭگاڭ بازارىنا ۇرتسى 30 جىل ساتىلدى.

"ۇبىر ساپالى سورتتى تاڭداپ جەتلىدىرۋگە 8 دە 10 جىل ۇاقت كەتەدى، الايدا ادام غۇمىرى شەكتى. 1973 - جىلى ۋ ۇستاز تاڭداپ جەتلىدىرۋ قارقىننى جەدەل - دەتۇدى ورتاعا قويىپ، حاياناعا بارىپ وڭتۇستىكتە ۇوسرۇ، سول - تۇستىكتە جەتلىدىرۋ بازاسىن اشتى". ي خۇڭجىڭ بىلاي دەدى: ول جىل قۇسى سىياقتى، كۇز بەن قىستا حا - پى ناندان بولپ، كوكتەم مەن جازدا شىنجاڭغا قايتىپ، جىل ساينىن سورت جەتلىدىردى، زەرەتتەدى. 1995 - جىلى ۋ مىڭجۇ جەتەكشىلىك ەتكەن ۇجىمىنىڭ تاڭداپ جەتلىدىرگەن قاۋىن - قارىزى ۇبىر جىلدىڭ 3 ماۋسىمىندا دا ۇسۇدى جۇزەگە اسىردى. وسى مەزگىلدە ول تاڭداپ جەتلىدىرگەن "8424 (زاۋجيا)" جىياڭ وڭىرىندە ەرتە پىساتىن ساپالى قارىزىدىڭ نەگىزدە - نەن ەگىلەتىن سورتىنا اينالدى ۇارى بىرتىندەپ سولتۇستىكتەگى ولكە - لەرگە قاراي گەڭەيدى.

اۆتونومىيالى رايوننىڭ ۋ مىڭجۇدى جۇڭگو نىجەنەريا اكا دەمىياسىنىڭ اكا دەمىيەك كاندىداتىنا جولداعان ما - تەرىالنما بىلاي دەپ جازىلدى: شىنجاڭنىڭ، اۋەلى، بۇكىل مەملە - كەتنىڭ قاۋىن - قارىزى سىتەرى ۇشىن كورنەكتى ۇلەس قوستى،

"باتسى بولىك قساۋىن پاتىشاسى" دەگەن اتقا يە؛ شىنجاڭ قاۋىندە - نىڭ جەرگىلىكتى سورتىن جىناپ، ۇبىر توپ تۇقىمى قۇرۇعا اينالغان باي - لىقتى قۇتقاردى. ول جەتلىدىرگەن قا - ۋىننىڭ ەرتە، ورتا، جاي پىساتىن جە - للىس سورتىن ەگۋ كولەمى كەزىندە شىنجاڭنىڭ تاۋار قاۋىنىن وندىرەتىن جەردىڭ %80دىن قاتتىپ، تۇرپان، ۇپشان اۋدانى سىياقتى جەرلەردە ۇبىر توپ قاۋىن ەگىپ بايمەن قىس - تاقىتار جارىققا شىقتى.

2017 - جىلى 87 جاسقا كەلگەن كەزدە بارىپ ۋ مىڭجۇ قىز - مەتىمەن قىيماي - قىيماي قوشتاستى.

بۇكىل غۇمىرىن وكىنىشىز ۇلەس قوسۇعا ارنادى

ۋ مىڭجۇ ۇوز غۇمىرىن "بالداي ۇتاتتى سىتەرگە" ارناپ، سورت جەتلىدىرۋ ۇشىن ول تۇرپان ايامى اكمىشلىك مەكەمە - سىنىڭ ورنىناسار ۇالىى مىندەتتەن باس تارتتى. 62 جىلدىن بەرى ول كوممۇنىستىك پارىيا مۇشەسىنە عانا ۇتان تاباندىلىقىپەن، اقل - پاراسات - پەن جانە قان - تەرىمەن ۇوزىنىڭ ارمانىن جانە سەنىمىن جۇزەگە اسىر - دى.

ۋ مىڭجۇدىڭ ۇلى ياڭ شىيا بىلاي دەدى: "شەشەم كەزىندە ادامنىڭ تالىپىنىسى تەك مەملەكەتە - تىڭ، خالىقتىڭ مۇدەسسەمەن ۇبىر جەردەن شىققاندا عانا، كوپىشلىكتىڭ قولداۋىنا جانە قوزغاۋشى كۇشكە يە بولادى دەيتىن".

كۇبەيۋى ياڭ جىيوۋ ۋ مىڭجۇدىڭ داشۇەدەگى ساباقتا - سى، ۋ مىڭجۇ شىنجاڭغا كەلىپ قىزمەت سىتەۋگە بەكىپ، جۇرۇگە 2 كۇن قالغاندا بارىپ ياڭ جىيوۋعا ايتادى. ياڭ جىيوۋ كۇلىپ تۇرىپ ونى جىگەرلەندىرىپ: "سەن الدە - مەن بارا بەر، مەن مەكتەپ بىتىر - گەن سوڭ سەنى نىزدەپ بارامىن"، دەيدى.

1958 - جىلى كوكتەم مەرەكە - سىندە ياڭ جىيوۋ دا ۇپشان اۋدانە - نا قىزمەت سىتەۋگە كەلدى. سول كەزدە اسپىرانت بىتىرگەن ونىڭ بۇكىل شىنجاڭدىغا اۋىل شارۋاشە - لمىي تەخنىكا پۇنكىتىندە ماعلۇماتى ەڭ جوعارى بولاتىن. اعلىشىن ۇتە - لى مەن ورسى ۇتىلىن جەتلىك بىلە - تىن، شەتەلدىڭ علمىي جۇرنالداردە - ننان اىەلنىڭ جۇمىسىنا پايدالى ماقالالار كورسە اۋدارىپ بەرەتىن. اىەلنىڭ زەرەتتەۋ جۇمىستارى قىمىدە - دىقتارعا جوللىقان كەزدە، ۇبىلمىدى دە ونەرلى ول ۇارقاشان اىەلنە اقل ايتىپ، امال تاباتىن. كەيدە ۋ مىڭجۇ قاتتى قارىبالاس بولپ، كەتسە، كۇبەيۋنە تەلەفون بەرىپ، قاۋىن اتىزىنا بارىپ توزاڭدانىرۋعا كۈمەكتەسۇگە جۇمىسايتىن، قۇبا شولىدە 30 دا 40 كىلومەتر جول جۇرۇگە تۇرا كەلسە دە ياڭ جىيوۋ

ۇنەمى بارۇعا رازى ەدى. كۇبەيۋىنىڭ قولداپ - قۇاتىناۋدە - نىڭ ارقاسىندا ۋ مىڭجۇ سىتەگەن سىتەرىندە سۇبەلى ناتىجە جاراتتى. وكىنەرلىكى، ياڭ جىيوۋ اسقازان را - گىنان 57 جاسىندا ۋ مىڭجۇمەن ەرتە قوشتاستى.

كۇبەيۋى كوز جۇماردىڭ ال - دىندا ۋ مىڭجۇ كوكەيىنە كوپتەن بەرى ساقىتاپ كەلگەن ۇسوزىن ايتا - دى: "لاياڭ، سەن مەن ۇشىن شىنجاڭغا كەلىپ، ۇوز ارتقىشلىغى - دى سۇلەلەندىرە ەلماڭدىڭ، وكىنەيدە - سىڭ بە؟". ياڭ جىيوۋ ساىبرلى تۇردە جىمىپ: "بۇل ۇبىزدىڭ ورتاق جۇمىسىمىز، مەن ەشقاشان وكىنگەن ەمەسپىن"، دەيدى.

ۇمىرىنىڭ سوڭغى ساتىندە، ياڭ جىيوۋ قايراتىن جىپى 3 ساۋسا - عىن كورسەتەپ، جىمىپ تۇرىپ ۋ مىڭجۇدىڭ "ارت - ارتسىنان 3 جۇلدەگە" يە بولغانى قۇتتىقتادى - سول كۇنى ۋ مىڭجۇ جەتلىدىرگەن خۇاڭجۇ، قۇرۇڭ، يۇبىجىن سىندى 3 جاڭا قاۋىن سورتى تۇقىم سورتىن باعالاپ بەكتۇدەن وتكەن ەدى.

كۇبەيۋى قايتىسى بولپ 5 كۇنەن كەيىن ۋ مىڭجۇ شىنجاڭ اۋىل شارۋاشلىقى علمىي اكا دەمىياسى - نا قاينۇغا بەكىدى. قىزى ياڭ جۇن شەشەسىنىڭ بىرنەشە كۇن ايبالدۇن سۇرايدى، ۋ مىڭجۇ بىلاي دەيدى: "مەن سەنىڭ اكەڭنى ۇلەس قوسۇدىڭ نە ەكەندىگىن ۇيرەندىم، مەنىڭ سىتەرىمىدە ونىڭ ارمانى قالىدى، مەن دەرەۋ قايتىپ قىزمەت سىتەگەندە عانا ونىڭ ۇمتىن اقتا - عان بولامىن".

انا رەتىندە، ۋ مىڭجۇ بالالا - رىنا كوپ قارىزدار ەكەندىگىن بىلە - دى، ۇلكەن ۇلى ياڭ شىيا تۇعانىنا 3 اي عانا بولغاندا اتا مەكەنىنە ايا - رادى، قىزى ياڭ جۇن تۇلغاننان كەيىن وعان قارايلاسا ەلمايدى. بالالارى كىشكەنتاي كەزىندە، ناغا - شى اعاسىن، ناغاشى جەڭگەسەن اكە - شەشە دەيتىن.

ونىڭ اۋەلگى ماقساتى وزگەر - مەدى، وتكەن عاسىردىڭ 50 - جىل - دارىنداى ۇزىن خالىققا ارناۋداي شىنجاڭغا بارىپ قىزمەت سىتەۋ سەنىمەن جازىدادى. ونىڭ ۇرىسى وتە شەكتى، تەك قاۋىن - قارىزى سورتىمەن عانا بولاتىن، ونىڭ بار ماقساتى اۋىل - داستارىدىڭ ۇندىرسى ۇنمىن ارتتىرۋ، كىرىسىن ارتتىرۋ بولدى. ونىڭ تالايى وتە جوعارى، جاستاردىڭ ۇارقاقتاردان اعا بۇنى مامانداردان اسپ ۇتۇسىپ، وتانىڭ قۇرىلىسىنا ەڭبەك ەتەپ، ۇلەس قوسۇن ۇمىت ەتەتىن. ياڭ شىيا بىلاي دەدى: "مىنە بۇل مەنىڭ انام، ول سول داۋىردە - گى ەش وكىنىشىز وتانعا ۇمىرىن ارناپ، شىنجاڭغا كەلىپ قىزمەت سىتەگەن جاستاردىڭ نىشىام كورنىسى".